

Türkiye’de 1996 – 2016 Yılları Arasında Çevre Eğitimi Alanında Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi (Content Analysis of the Researches in Field of Environmental Education between 1996 and 2016 in Turkey)

Zeynep CANDAS¹ ve Ayla KARATAŞ^{2,*}
^{1,2} Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli

(Cilt: 5, Sayı: 2, Aralık 2017, s. 143 - 159)

Özet:

Bu çalışmada, çevre eğitimi alanındaki araştırma eğilimlerini belirlemek için, 1996-2016 yılları arasında SSCI, ULAKBİM ve ERIC veri tabanlarında erişilen eğitim bilimleri dergilerinin, elektronik ortamda yayınlanan tam basım metinleri içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Bu amaçla toplam 28 dergi ve bu dergilerde yayınlanan 157 makale incelenmiştir. İncelenen bu makaleler, öne çıkan başlıklar doğrultusunda kullanılan tematik kodlamalarla analiz edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 23.0 ve Microsoft Office programları aracılığı ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz sonuçları tablo ve grafiklerde sunulmuştur. Çalışmanın sınırlılıkları dâhilinde Türkiye’deki yapılmış ve yayınlanmış olan çevre eğitimi çalışmalarının mevcut durumunu yansıttığı düşünülmektedir. Çalışmada elde edilen bulgularda araştırmacıların çalıştıkları araştırma türü bakımından incelenen çalışmaların %34,5’inde araştırılan konuların genellikle tutum, ilgi, görüş, inanç ve öz yeterliliği ölçen çalışmalar olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmacıların, çevre eğitiminde davranış değişikliğini hedefleyen çalışmalara ve sosyokültürel çalışmalara yönelmeleri gerektiği, çevre eğitiminde özellikle bu konularda boşluk olduğu bu çalışmada ortaya çıkan bir sonuçtur. Dolayısıyla araştırmacıların bu konulara yönelmesi faydalı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Çevre eğitimi, içerik analizi, araştırma eğilimleri

Abstract:

In this study, in order to determine the research trends in the field of environmental education, full edition texts published in electronic media of educational science publications accessed in SSCI, ULAKBİM and ERIC databases between 1996 and 2016 were examined by content analysis method. For this purpose, 28 journals and 157 articles were examined. In these articles examined,

* Sorumlu Yazar: E-mail: karatasayla@gmail.com

ISSN: 2148-2160, ©2017

Gönderilme Tarihi: 28.07.2017 – Kabul Tarihi: 18.12.2017

the featured headlines were analyzed with thematic coding used in their direction. The obtained data were analyzed by SPSS 23.0 and Microsoft Office programs. The results are presented with descriptive analysis graph, percentage frequency tables. It is thought that the current situation of environmental education studies in Turkey reflects the limitations of the work. The study also found that, it has been determined that 34,5% of the survey type preferred by the researchers in the survey conducted to individuals is studies that measure attitudes, interests, thoughts, beliefs and self-efficacy. It is a result of this research that researchers should aim at studies aiming at behavioral change in environmental education and sociocultural studies, and there is a gap in environmental education especially in these subjects. Therefore, it would be beneficial for researchers to address these issues.

Keywords: *Environmental education, content analysis, research trends*

Giriş

Geçtiğimiz ve içinde bulunduğumuz yüzyılda, sanayi ve teknoloji alanında çok büyük değişimler gerçekleşmiştir. Teknoloji ve sanayinin gelişimi, beraberinde sorunları da getirmiştir. Ortaya çıkan çevre sorunları ve bu sorunların canlı dünyası ve insan yaşamına olan etkileri en temel sorundur. Çevresel sorunlar ülkeleri harekete geçirmiş (Güven, Hamalosmanoğlu, Kaplan & Varinlioğlu, 2014) ve 1970'li yılların başından itibaren dünyanın siyaset, eğitim ve bilim alanında önde gelen liderleri, giderek artan çevre sorunlarına ve sonuçlarına dikkat çekmeye başlamışlardır. 1970'li yıllarda bazı ülkeler, bu sorunlar ve bu sorunların doğurduğu sonuçlar için harekete geçmeye başlamıştır. Stockholm'de 1972 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı (akt, Ünal & Dımişki, 1998; UN, 1972) ile çevre eğitimi konusu uluslararası bir yer edinerek, küresel bir boyut kazanmıştır. Konferans Bildirgesindeki "insanlık, şimdiki ve gelecek nesiller için çevreyi korumak ve iyileştirmek yükümlülüğündedir" ifadesiyle, insanların çevrelerine dönük tutum ve davranışlarına dikkat çekilmiştir (Ünal & Dımişki, 1998). Bunun sonucunda ülkeler çevre sorunlarına yönelik ciddi politikalar geliştirmeye ve çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Çevre sorunu ve bu sorunlarla ilgili önlemlerin en temel unsuru bu konudaki bilinçlenme olduğu için, başta gelişmiş ülkeler, bu konuda farkındalık yaratmak zorunda olduklarını fark etmişlerdir. Dolayısıyla pek çok ülkenin gündemine "çevre eğitimi" kavramı girmiştir. Başlangıçta çevre eğitimi kabul eden ülkelerde programlar geliştirilmeye başlanmıştır. 1975 yılında UNESCO Çevre Dairesi Stockholm'de gerçekleştirilen konferans doğrultusunda, 136 üye devlet ile "Çevre Eğitimi İçin Kaynakların Değerlendirilmesi: Üye Devletlerin Gereksinimleri ve Öncelikleri" isimli bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarının şu şekilde olduğu aktarılmıştır:

"Dünyadaki mevcut programlar, sayı ve kapsam bakımından ulusların çevre eğitimine dikkatlerini çekmekte yetersiz kalmaktadır. Bu yetersizlik, özellikle gelişmekte olan ülkelerde daha belirgindir."

"Çevre eğitimi programlarında, gerçek bir disiplinler arası yaklaşım eksikliği vardır. Araştırma kapsamındaki hiçbir ülkede, işlevsel mantığa dayalı bir eğitim programına rastlanmamıştır."

“Gerçek sorunların çözümüne dayalı bir eğitim yaklaşımı yoktur. Bu durum, çevre eğitiminin toplumdaki kopukluğuna ve dolayısıyla eğitim verimliliğinin sınırlı kalmasına neden olmaktadır.” (akt; Budak, 2008)

UNESCO tarafından yapılan çalışma çevre eğitiminin yetersizliğini göstermiştir. Bu eksikliğin giderilmesi için 1975 yılında UNESCO ve UNEP işbirliği ile “Uluslararası Çevre Eğitimi Programı” (IEEP International Environmental Education Program) hazırlanmıştır. Ülkemizde ise çevre eğitiminin ele alınması biraz daha gecikerek, 1980’li yılların sonlarında gerçekleşmiştir. Çevre eğitimi başlangıçta lisans düzeyinde gerçekleşmiş fakat okul öncesi eğitimde, ilk ve ortaöğretim düzeyinde, 1991 yılına kadar çevre eğitimi konusuna yer verilmemiştir. Çevre eğitiminin programlarımıza dâhil olması 1991 ve sonrasında ancak gerçekleşmiştir. Çevre eğitiminin önemi anlaşılıp programlara dâhil edilmesiyle birlikte araştırmacıların dikkati bu alana yönelmiş, dolayısıyla bu alanda yapılan çalışmalar başlamış ve zaman geçtikçe de çeşitlenmiştir.

Herhangi bir alanda bir araştırma yapılmak istendiğinde, öncelikle yapılacak ilk iş bu alanda yapılmış daha önceki çalışmaların araştırılmasıdır. Araştırmacılar, alan yazında ne tür çalışmalar yapıldığını ve nelere ihtiyaç olduğunu tespit etmek için öncelikle literatür taramasından faydalanmak zorundadırlar. Günümüzde gelişen teknoloji sayesinde araştırmacılar alan taraması için, veri tabanlarından yardım almaktadır. Veri tabanları geniş bilgi havuzlarıdır ve bu kadar geniş bilgi havuzlarını doğru taramak araştırmacılar için bazı sorunlar oluşturabilir. Bu nedenle herhangi bir alanda yapılmış olan araştırmaların zaman içerisinde incelenip düzenlenerek eğilimlerin belirlenmesi, ilgili alanda çalışma yürütmek isteyen bilim insanlarına ışık tutması açısından önemli bir kaynak teşkil edecektir (akt, Sözbilir & Gül, 2014).

Çevre eğitimi alanında çalışma yapacak araştırmacılar için, geniş bir bilgi havuzuna sahip olan literatürün taranıp belirli temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi, bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara hem yol gösterecek hem de zaman kazandıracaktır. Bu nedenle bu çalışmada çevre eğitimi alanında yapılan ulusal araştırmaların içerik analizi yapılmıştır.

Eğitim bilimleri alanında ve birçok alt dalında içerik analizi araştırmasına dair pek çok araştırma mevcuttur. Örneğin, Uulutaş ve Ubuz’un (2008) yaptıkları çalışmada, matematik eğitimi alanında yapılmış olan araştırmalar incelenmiştir. Yine matematik eğitiminde, Kayahan ve Koca (2004), 2000-2002 yılları arasında yayınlanan makalelerin içerik analizini ortaya çıkarmışlardır. Kimya eğitiminde (Sözbilir, Kutu, Yaşar & Arpaçık 2010a), biyoloji eğitiminde (Topsakal, Çalık & Çavuş, 2012), fizik eğitiminde (Kanlı, Gülçiçek, Göksu, Önder, Oktay, Eraslan, Eryılmaz & Güneş, 2014) ve fen eğitiminde (Sözbilir, Kutu, Yaşar & Arpaçık 2010b) aynı amaçla ilgili alanlarda yapılmış olan araştırmalarının içerik analizleri incelenmiştir.

Çevre eğitimi alanında ise Erdoğan, Marcinkowski ve Ok (2009), 1997-2007 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan K-8 öğrenci grubu (anaokulundan 14 yaş grubuna kadar olan

öğrenciler) ile çalışılmış 53 adet araştırmanın içerik analizini yapmıştır. Yılmaz (2012), 1992-2011 yılları arasında çevre eğitimi ile ilgili Türkiye’de yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemiştir (Güven, Hamalosmanoğlu, Kaplan & Varinlioğlu, 2014). Kahyaoğlu ve Kaya (2012), 2000-2012 yılları arasında çevre eğitimi alanı ile ilgili olası en fazla yayının yapıldığı düşünülen 12 dergide yayınlanan makaleleri incelemiştir. Erdoğan, Uşak ve Bahar (2013), 2000-2011 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan çalışmalarında belirledikleri 5 sınırlılık kapsamına uygun 15 çalışmayı incelemiştir. Bir diğer çalışma ise Güven ve arkadaşlarının (2014), 2007-2011 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan 112 çalışmayı inceledikleri içerik analizi çalışmasıdır. Yılmaz, Aydın ve Bahar (2015), “1992-2011 yılları arasında çevre eğitimi ile ilgili yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezlerindeki genel yönelimlerin belirlenmesi” adlı çalışmalarında, YÖK tez tarama sisteminden sınırlıkları dahilinde elde ettikleri, 147 tez çalışmasını içerik analizi yaparak incelemiştir. Altuntaş ve Turan (2016), “Çevre eğitiminde 2010-2015 yılları arasında yapılan araştırmalar ve eğilimler” adlı çalışmalarında çevre eğitime yönelik, yök tez tarama sistemindeki tezleri ve SSCI’de indekslenmiş makaleleri içerik analizi yaparak incelemiştir.

Her alanda olduğu gibi çevre eğitimi alanındaki çalışmalarla ilgili içerik analizi çalışmaları yapılmıştır. Ancak çalışılan örneklemin güncelleştirilmesine ve daha kapsamlı araştırılmasına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu amaçla bu araştırmada 1996-2016 yılları arasında Türkiye’deki tüm eğitim dergilerinde bulunan çevre eğitimi makalelerinin içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinin dergi türlerine göre dağılımı nasıldır?
3. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinde sıklıkla tercih edilen yayın türü nedir?
4. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinde sıklıkla tercih edilen çalışma dili nedir?
5. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinde sıklıkla tercih edilen araştırma türleri nelerdir?
6. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinde sıklıkla tercih edilen araştırma konuları nelerdir?
7. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinde sıklıkla tercih edilen örneklem nedir?
8. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinde sıklıkla tercih edilen veri toplama araçları nelerdir?
9. 1996–2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi makalelerinde sıklıkla tercih edilen veri analiz programları nelerdir?

Metodoloji

Yöntem

Araştırma nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Veri toplama aracı olarak doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırma çalışmalarında, genel tarama ve içerik çözümlenmesi olmak üzere iki farklı amaçla kullanılmaktadır. Genel tarama alanyazın taraması olarak da ifade edilmektedir (Artun & Bakırcı, 2012). Çalışmanın amacı doğrultusunda çevre eğitimi makalelerine ulaşmak için genel tarama metodu kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak ise içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Evren / Örneklem

Bu çalışmanın evreni, Türkiye’de SSCI, ERIC, ULAKBİM ve diğer veri tabanları tarafından dizinlenen tüm eğitim dergileridir. Çalışmanın örnekleme ise, amaçlı örnekleme yöntemi ile incelenen dergilerde erişilen 1996-2016 yılları arasında yayımlanan çevre eğitimi ile ilgili yayımlanan 157 makaleden oluşmaktadır. Araştırmanın doğası doğrultusunda, uygun yayımlara ulaşabilmek ve farklı alanlardaki yayınları çalışmanın dışında tutabilmek için, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırmacılar kendilerine yakın ve erişilmesi kolay durumları seçer. Bu örnekleme yöntemi araştırmacılar tarafından pratiklik ve hız kazandırdığı için çok sık tercih edilmektedir. Aynı zamanda maliyeti diğer yöntemlere göre daha azdır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Kolay ulaşılabilir örneklemin dezavantajları da vardır. Ancak yapılan çalışmaya daha uygun olduğu için bu yöntem tercih edilmiştir. Araştırmada adı geçen dergilere yalnızca elektronik ortamda erişilmiştir. Çalışmanın sınırlılığı, dergi arşivlerinde seçilen yıllarda elektronik ortamda yayımlanan ulusal dergilere ulaşılmış olmasıdır. Ek 1’de dergilerin internet ortamından ulaşılan yılları paylaşılmıştır.

Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır. Veriler elde edilirken alanyazında yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Güven ve ark. (2014)’nın benzer çalışma için kullandıkları veri kodlama yöntemi, araştırmacılar tarafından geliştirilerek kullanılmıştır.

Güven ve ark. (2014) yaptıkları çalışmada inceledikleri makaleleri, çalışma dili, katılımcı türü, araştırma türleri, araştırma alanları, veri toplama araçları ve veri analiz programları olarak temalandırmışlardır. Çalışmada belirlenen dergilerden elde edilen makaleler incelenmeye başlandığında Güven ve ark. (2014) tarafından yapılan temalandırmaların yetersiz kaldığı noktalar olmuştur. Bu doğrultuda, bazı kategorilere yeni alt başlıklar eklenmiştir. Katılımcı türlerine okul öncesi, ilköğretim 1. kademe, ilköğretim 2. kademe ve idari personel alt başlıkları eklenmiştir. Veri toplama araçlarına Nvivo alt başlığı eklenmiştir. Güven ve ark. (2014) tarafından yapılan çalışmadan farklı olarak, incelenen makaleler yayımlandıkları dergi türlerine ve yazar türlerine göre de temalandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizi

Çalışmada nicel ve nitel verilerin analizleri bir arada kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS 23.0 ve Microsoft Excel programları kullanılmıştır. Nicel veriler tablo ve grafiklerle sunulmuştur.

Nitel verilerin analizi

Araştırmada makaleler beş ana temada incelenmiştir. Bu temel temalar, *katılımcı türü* (okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yüksek öğretim öğrencileri, öğretmen, eğitim kurumlarındaki idari personeller, yöneticiler), *araştırma türü* (nitel, nicel, karma), *veri toplama araçları* (anket, açık uçlu anket, kapalı uçlu anket, ölçek, form, gözlem, görüşme, doküman analizi, test (çoktan seçmeli, doğru/yanlış, eşleştirme), yazılı kaynaklar (kaynak derlemesi), envanter, günlük (günlük, portfolyo günlükleri), çizim, kavram haritası, öykü, video), *veri analiz programları* (SPSS, Lisrel, Microsoft Excel, Minitab, TAP, N-Vivo) ve *araştırma alanı* şeklinde belirlenmiştir. Araştırma alanı olarak seçilen tema en kapsamlı tema olup, alt başlıklar halinde incelenmiştir. Bu alt başlıklarda incelenen makalelere içeriklerine göre, çevre eğitiminin kapsamı, duyuşsal alan, bilişsel alan, davranış, öğretim yöntemleri, sosyo kültürel faktörler, çevresel kültür, disiplinler arası ilişki ve ölçek geliştirme olmak üzere dokuz ayrı kod verilmiştir. Bu doğrultuda çalışmaya;

Çevre eğitiminin kapsamı, içeriği ve öğretim programlarının araştırıldığı makaleler,

Duyuşsal alan kodu altında, tutum, duyarlılık, ilgi, kaygı, inanç, bilinç, öz yeterlilik, farkındalık, bakış açısı, görüş ve algının araştırıldığı makaleler,

Bilişsel alan kodu altında akademik başarı, bilgi, eleştirel düşünme, kavramsal algılama, kavram bilgisi, düşünme, anlama, erişim, kalıcılığın araştırıldığı makaleler,

Davranış kodu içerisinde aktif katılım, davranış başlıkları,

Öğretim yöntemleri kodu içerisinde öğretim teknik, yöntem ve yaklaşımları, öğretim materyalleri,

Sosyo kültürel faktörler kodu içerisinde cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, eğitim düzeyi, sosyo ekonomik durum, eğitim durumu, mesleki durum, ülke vb. başlıklar,

Çevresel kültür kodu içerisinde çevre okuryazarlığı, çevre hakkı, çevre ile ilgili okuma başlıkları,

Disiplinler arası ilişki farklı disiplinler (resim, müzik, beden eğitimi, Türkçe... vb. derslerin) ile çevre eğitiminin bütünleştirildiği çalışmalar,

Ölçek geliştirme çevre eğitimi çalışmalarında kullanılmak üzere hazırlanan ölçeklerin geliştirilme süreçlerinin ele alındığı makaleler dâhil edilmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için veri tabanlarından elde edilen veriler, iki araştırmacı tarafından elektronik ortamda dizinlenmiştir. Araştırmacılar, birbirlerinden

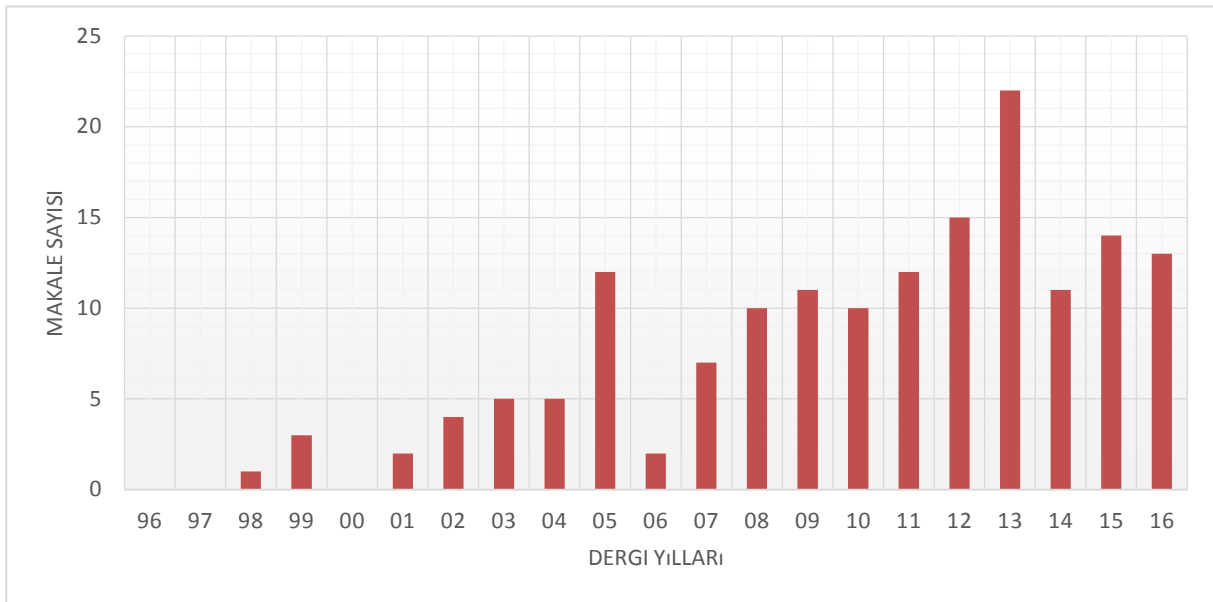
bağımsız olarak, elde edilen makaleleri belirlenen temalara göre sınıflandırmış ve karşılaştırmıştır. Buna göre uyum yüzdesi %90 çıkmıştır. Son aşamada araştırmacılar tarafından veriler karşılaştırılıp yeniden düzenlenerek farklılıklar giderilmiştir.

İçerik analizi meta analiz ile örtüşmektedir (akt, Artun & Bakırcı, 2012). Meta analizde güvenilirlik için kodlayıcılar arası uyum yeterli kabul edilebilir ya da kodlayıcılar arasındaki uyuma istatistiksel olarak bakılabilir (akt, Yıldırım, 2015).

Bulgular

Bu bölümde, araştırmada incelenen 157 makalenin temel temalara göre tasnif edilmesi sonucu elde edilen veriler yer almaktadır. Verilerin analizi ile elde edilen bulgular yüzde ve frekans tabloları ile sunulmuştur.

Çevre eğitimi alanında incelenen makalelerin yıllara göre dağılımı Şekil 1’de verilmiştir. Grafikten de rahatlıkla görüleceği gibi ülkemizde bu konudaki araştırmalar 1990’lı yılların sonlarında başlamış, giderek araştırma sayısı artmıştır. Özellikle 2005 ve 2013 yıllarında, yapılan araştırma ve yayınlanan makale sayısında ciddi bir artış olduğu görülmektedir.

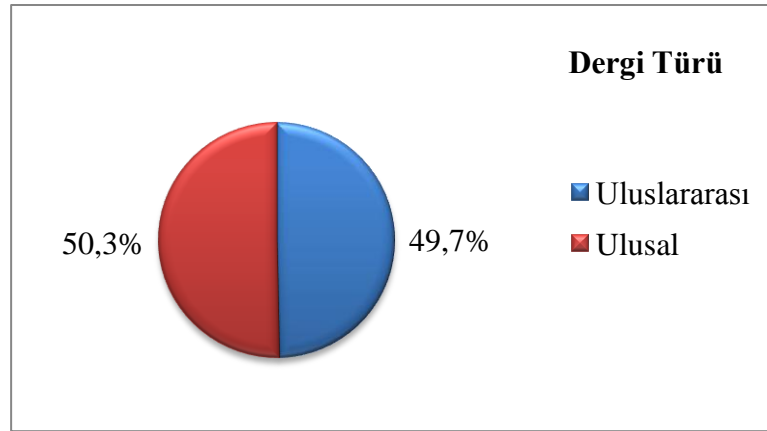
Şekil 1. Çevre eğitimi alanında incelenen makalelerin yıllara göre dağılımı

Tablo 1 ise çevre eğitimi ile ilgili makalelerin, hangi yılda ve hangi dergide yayımlandığını ve ayrıca hangi dergilerin daha sıklıkla tercih edildiğini göstermektedir. Araştırmanın sınırlılıkları dâhilinde, incelenen dergiler içerisinde çevre eğitimi alanında en çok yayının Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi’nde yapıldığı görülmektedir. Daha sonra sırasıyla, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Eğitim ve Bilim Dergisi, Kastamonu Eğitim Dergisi en çok yayın yapılan dergileridir. Ayrıca bazı dergilerde ise çevre eğitimi ile ilgili yayınların bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 1. Eğitim dergilerinde yayınlanan çevre eğitimi makalelerin yayınlandıkları yıllara ve dergilere göre dağılımı

Dergi İsimleri	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	Toplam
Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi								1	1					1		1	1		1			6
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi								1								1		1		1		4
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi																		1				1
Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi												1		1				1				3
Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi				1									3									4
Eğitim ve Bilim Dergisi										4		1	1	2	1			1		1		11
Eğitimde Kuram ve Uygulama													1					1			3	5
Eurasia Journal of Educational Research							1		1	2	1	2					2					9
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi										1			1	1		1		1			1	6
Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi							2	1	1	1			1	1				3		1		11
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi				1	2		2	1	1	2		1	1	2	1	1	1			2		18
İlköğretim Online Dergisi															1	3		2	1			7
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi															1							1
Kastamonu Eğitim Dergisi											1	1		1	1		3	1			3	11
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri																3		3	1	2	1	10
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi								1						1	1		1					4
Mehmet Akif Ersoy Eğitim Dergisi												1		1								2
Milli Eğitim Dergisi															2				1			3
Necatibey Eğitim Fakültesi e-Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi																			1	1	2	4
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi								1					1		1			1	1	2		8
Türk Fen Eğitimi Dergisi															1	1	2		2	1		7
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi						2			1	2						1	3		3			12
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi																		2	1	1	1	5
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi																		2	1	1	1	5
Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi													1			1	2	1		1	1	7
TOPLAM	1	0	1	3	0	2	5	5	5	13	2	7	9	11	10	11	13	19	11	13	11	157

Şekil 2’de incelenen dergilerin türlerine göre yayımlanan makalelerin ulusal ve uluslararası dağılımı görülmektedir. Oransal dağılımın %49,7 uluslararası, %50,3 ulusal yayın olduğu görülmektedir. Değerler birbirlerine çok yakın çıkmıştır.

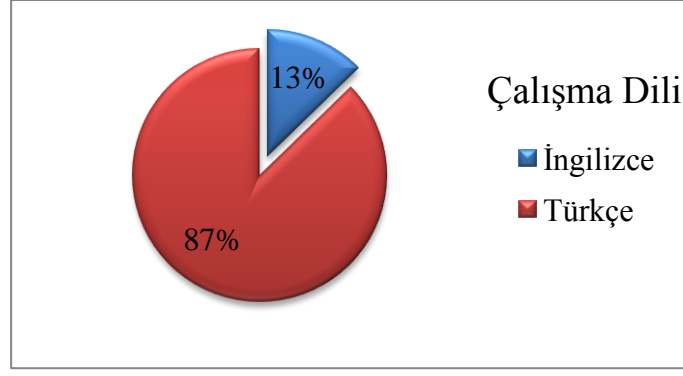
Şekil 1. Çevre eğitimi alanında incelenen makalelerin dergi türüne göre yüzde grafiği

Tablo 2’de incelenen makalelerin yazar türlerine göre dağılımı görülmektedir. Çalışmaların % 98,1’i Türk araştırmacılar tarafından yapılmıştır. İncelenen “çevre eğitimi” alanında yayınlanan makalelerde karma yazarlı çalışma oranınının %1,3, yabancı yazar oranınının ise %0,6 olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Çevre eğitimi alanında incelenen makalelerin yazar türlerine göre dağılımı

Yazarlar	<i>f</i>	%
Türk	154	98,1
Karma	2	1,3
Yabancı	1	0,6
Toplam	157	100

Yayın dilini gösteren Şekil 3 incelendiğinde, yayınlanan makalelerin %13’ünün İngilizce, %87’sinin Türkçe olduğu görülmektedir. Yayınlarda kullanılan dil çoğunlukla Türkçe’dir. Öte yandan incelenen makalelerin neredeyse yarıya yakını uluslararası yayındır. Bu çelişkili gibi görünen sonucun nedeni, araştırmacıların Türkçe yayınlanan uluslararası dergileri tercih etmiş olmasıdır.

Şekil 2. Çevre eğitimi alanında incelenen makalelerin yayın dili

Bu konuda yapılmış araştırmaların türü Tablo 3'te sınıflandırılmıştır. Araştırmacıların daha çok nicel araştırma türünü (%61,1) tercih ettiği, nitel araştırmaların ise nispeten düşük oranda olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Çevre eğitimi alanında incelenen makalelerin araştırma türüne göre dağılımı

Araştırma Türü	<i>f</i>	%
Nicel	96	61,1
Nitel	41	26,1
Karma	20	12,8
Toplam	157	100

Çevre eğitiminde tercih edilen araştırma konuları ise Tablo 4'te sınıflandırılmıştır. En çok incelenen konuların başında duyuşsal alan ile ilgili çalışmalar (%34,5) gelmektedir. Bunu izleyen oranlar ise, çevre eğitimi kapsamında (%17,9) ve bilişsel alanda (%13,1) yapılmış olan çalışmalardır. Ayrıca alanyazında yapılan çalışmalar (Güven, Hamalosmanoğlu, Kaplan & Varinlioğlu, 2014) ölçek geliştirme alanında yapılan çalışmalara ve öğretim yöntemleri araştırmalarına yönelim olduğunu göstermektedir. Öte yandan sosyo kültürel, davranışsal ve disiplinlerarası çalışmaların ise oldukça az olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Çevre eğitimi alanında incelenen makalelerin araştırma konularına göre dağılımı

Araştırma Konusu	f	%
Duyuşsal Alan	58	34,5
Çevre Eğitimi Kapsamı	30	17,9
Bilişsel Alan	22	13,1
Öğretim Yöntemleri	16	9,5
Ölçek Geliştirme	15	8,9
Sosyokültürel	8	4,8
Davranış	6	3,6
Disiplinlerarası	6	3,6
Toplam	157	100

Tablo 5 ise çevre eğitiminde incelenen makalelerde seçilen katılımcı gruplarını göstermektedir. En çok çalışılan katılımcıların %42,3 oranı ile yükseköğretim öğrencileri olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, araştırmacılar için yükseköğrenim öğrencilerinin kolay ulaşılabilir olması olabilir. Ortaöğretim, ilköğretim ve okulöncesi öğrencileri ile yapılmış araştırma sayısı ise oldukça düşüktür. Bunun yanı sıra idari personel ve yöneticiler ile ilgili çalışmalar da oldukça azdır (%0,8). Ayrıca halk ve gönüllü bireylerle ilgili çalışmaya ise rastlanmamıştır.

Tablo 5. Çevre eğitiminde incelenen makalelerin katılımcı türüne göre dağılımı

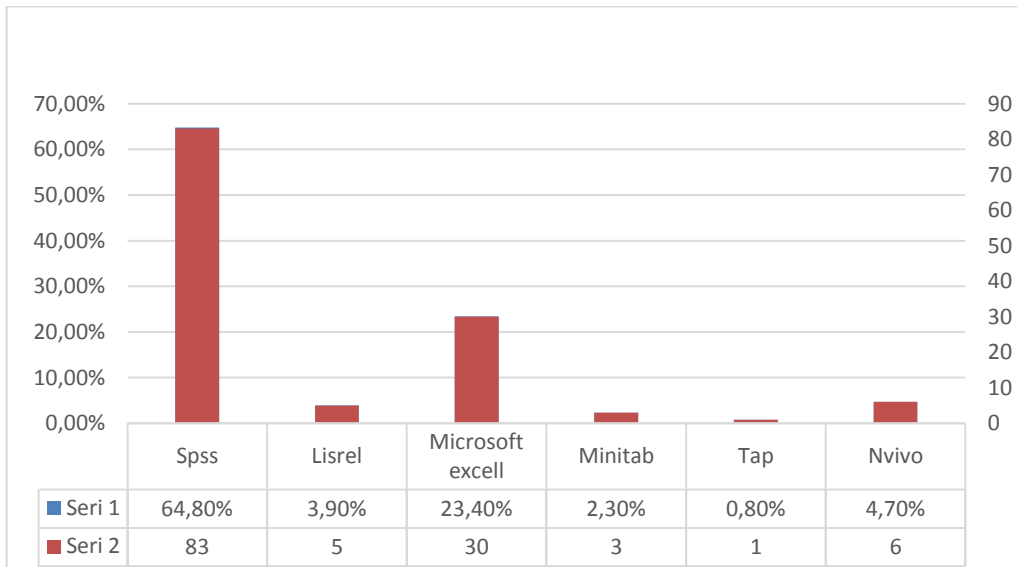
Katılımcı	f	%
Yükseköğretim	55	42,3
İlköğretim 2. kademe	34	26,2
Ortaöğretim	14	10,8
İlköğretim 1. kademe	12	9,2
Öğretmen	9	6,9
Okulöncesi	4	3,1
İdari Personel	1	0,8
Yönetici	1	0,8
TOPLAM	130	100

Tablo 6 incelenen makalelerde kullanılan veri toplama araçlarını göstermektedir. Araştırmacıların en yüksek oranda (% 48,6) anket uygulamasını tercih ettiği görülmektedir. Anket uygulamasını sırası ile % 13,1 oranında görüşme, % 12,6 oranında doküman analizi takip etmektedir. Öykü, video, kavram haritası, günlük tutma, çizim, gözlem, yazılı kaynaklar ve envanter gibi yöntemlerinin kullanımının ise oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Çevre eğitimi alanında incelenen makalelerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı

Veri Toplama Aracı	<i>f</i>	%
Anket	89	48,6
Görüşme	24	13,1
Doküman Analizi	23	12,6
Yazılı Kaynaklar	16	8,7
Test	14	7,7
Envanter	6	3,3
Çizim	6	3,3
Öykü	2	1,1
Gözlem	2	1,1
Günlük	1	0,5
Toplam	183	100

İncelenen makalelerde kullanılan veri analiz programlarının grafiği Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4. Çevre eğitiminde incelenen makalelerde kullanılan veri analiz araçları

Grafiğe göre, araştırmacıların en sık kullandığı veri analiz programının SPSS programı olduğu ortaya çıkmıştır. SPSS programını %24,4 ile Excel programı izlemektedir. Lisrel, Minitab ve Nvivo gibi programların ise çok düşük oranda kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada 1996-2016 yıllarına ait Türkiye’de yayımlanan çevre eğitimi alanında 157 makale incelenmiş ve çevre eğitimi ile ilgili çalışmaların mevcut durumu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yayımlanan makalelerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, bazı yıllarda (2005 ve 2013) ani artışlar gözlenirken, daha sonraki yıllarda yayınların giderek azaldığı görülmektedir. 2005 ve 2013 yıllarındaki makale artışı dikkat çekecek kadar yüksektir. Bu iki ayrı yıl, öğretim

programlarımıza çevre eğitimi ile ilgili kazanımların eklendiği yıllara denk gelmektedir. 2005 yılında ilköğretim programına, 2013 yılında ise ortaöğretim programına çevre eğitimi ile ilgili kazanımlar eklenmiştir. Araştırmaların özellikle bu yıllarda artmış olması dikkat çekici bir bulgudur. Mevcut programlara çevre eğitimine yönelik kazanımların eklenmesi alandaki çalışmaların sayısını arttırmış olabilir. Geçmiş yıllarda yapılan ve 1992 ve 2011 yılları arasındaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelendiği çalışmada, tez çalışmalarının da benzer şekilde 2004-2007 yıllarında oldukça arttığı ve aynı şekilde 2008-2011 yıllarında bu artışın devam ettiği görülmektedir (Yılmaz, Aydın & Bahar, 2015). Ancak bu çalışmanın sonuçları sonraki yıllarda yayın sayısının azaldığını göstermektedir. Bu sonuç çevre eğitimi araştırmalarına olan ilginin azaldığını göstermeyebilir, bilakis araştırmacıların ulusal yayın yerine uluslararası yayın yapmayı tercih ettiği düşünülebilir. Çünkü çevre eğitimi ile ilgili yüksek lisans ve doktora çalışmaları artmakla birlikte yayın sayısının azalması çelişkilidir. Bu nedenle söz konusu çalışmalar uluslararası dergilerde yayınlandıysa kapsam dışı kalmış olabilir.

İncelenen çalışmaların %34,5'inde araştırmacıların, araştırma konusu olarak genellikle tutumu, ilgiyi, görüşü, inancı ve öz yeterliği ölçen araştırmalar yaptıkları ortaya çıkmıştır. Tüm bu konular duyuşsal alan konuları olup, mevcut durumu tespit etmeye dayanan araştırmalardır. Dolayısıyla bu alanda yapılmış araştırmaların büyük bir kısmının, durum tespitine yönelik araştırmalar olduğu açıktır. Geçmişte yapılan bir başka araştırmada, 1992-2011 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiş ve incelenen tezler içerisinde en sık çalışılan konunun, çevreye yönelik tutum olduğu, bu konuyu da çevre bilincinin izlediği bulunmuştur (Yılmaz, 2012). Sözü edilen araştırmacının bulguları, bu araştırmada ortaya çıkan bulgularla paralellik göstermektedir.

İncelenen makalelerde, araştırmacıların tercih ettikleri veri toplama araçları %48,6 oranında anket ve ölçek çalışmalarıdır. Söz konusu veri toplama araçları, kolay uygulanabilirliği ve verilerin kolay analiz edilmesi nedeniyle, araştırmacılar tarafından tercih ediliyor olabilir. Aynı zamanda araştırma konusu olarak duyuşsal alanın tercih edilmesi ile kullanılan veri toplama araçları uyumluluk göstermektedir. Veri toplama aracı olarak günlük, çizim, öykü, video vb. araçların nadiren tercih edildiği görülmektedir. Bunun nedeninin söz konusu veri toplama araçları ile elde edilen verilerin nitel araştırmalar kapsamına girmesi ve nitel araştırmaların veri analizinin çok zaman alması olabilir. Güven, Hamalosmanoğlu, Kaplan ve Varinlioğlu (2014) önceki yapılan çalışmalarda da nicel analizin daha yoğun olduğunu göstermişlerdir. Yapılan bu çalışma Erdoğan, Marcinkowski ve Ok (2009) tarafından yapılan çalışmadaki sonuç ile benzerlik göstermektedir. Ancak incelenen makalelerde ülkemizde de dünyada olduğu gibi nitel araştırmaya eğilim olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç, araştırmacıların araştırma konusu olarak sosyo kültürel olayları ve davranış değişikliği çalışmalarını neredeyse tercih etmemiş olmalarıdır. Çevre eğitiminde durum çalışmaları sayısı oldukça çoktur. Buna rağmen yansıtılan durumlardaki olumsuzlukları değiştirme amaçlı, çözüme odaklanan çalışmaların sayısının az olduğu görülmektedir. Çevre eğitimi alanında eksik kalan araştırma konuları,

sorunları yansıtmaktan ziyade, çözüm üreten, bireylerde kalıcı davranış değişiklikleri hedefleyen çalışmalardır. Özellikle davranış değişikliği çalışmaları, hem örnekleme kolay ulaşılabilir ve takip etme sıkıntısının olması hem de sonuçların elde edilmesinin zaman alması nedeniyle tercih edilmiyor olabilir.

Araştırmacıların tercih ettikleri katılımcı oranlarına bakıldığında en yüksek oran %42,3 ile yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerdir. Bunun nedeni üniversite öğrencilerinin araştırmacılar için kolay ulaşılabilir örneklem olması olabilir. Araştırmacıların yüksek oranda tercih ettikleri diğer katılımcılar ise %26,2 oranında ilköğretim 2. kademe ve %10,8 oranında ortaöğretim öğrencileridir. Bunun nedeni olarak, kullanılan eğitim programlarının çevre eğitimi uygulamaları yapmak için uygun olması olabilir. Çalışılan yaş grubunun küçülmesi araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarını daha detaylı kılmaktadır. Anket ve ölçek değerlendirmesi küçük yaş grupları için uygun değildir. Kullanılan veri toplama araçları ile katılımcı türlerinin özellikleri birbiri ile uyumluluk göstermektedir. Araştırmacıların okullarda ulaşabildikleri katılımcılar dışında örneklem seçiminde bulunmadıkları görülmüştür. Ancak okullarda yönetici ve idari personel haricinde başka katılımcı türü seçmemişlerdir. Araştırmacılar örneklerinde çeşitliliğe gittiklerinde çevre eğitimi ile ilgili çalışılacak birçok yeni araştırma konularına da ulaşmış olacaktırlar.

Araştırmacıların sivil toplum örgütleri, halk, gönüllü çalışan bireyler, veliler gibi katılımcı türlerine çalışmalarda yer verdikleri görülmektedir. Ancak temel paydasının çevre bilinci oluşturmak olduğu düşünüldüğünde, en çok çalışılması gereken toplumun yapıtaşı olan aileler (veli- öğrenci ile koordineli çalışma) ve sahada çalışan gönüllüler ile çalışma sayısının az olduğu da ortaya çıkan bir başka sonuçtur.

Bu çalışmada incelenen makalelerde kullanılan veri analiz programları bulgularına bakıldığında, araştırmacıların yaptıkları çalışmaları nicel verilerden yararlanarak grafik ve tablolarla sundukları görülmektedir. Çoğunlukla tercih ettikleri programlar SPSS ve Microsoft paketleri olmuştur. Yapılacak olan araştırmalarda veri toplama araçlarındaki değişim ve çeşitlilik ile kullanılan analiz yöntemlerinde de çeşitlilik artacaktır. İncelenen makalelerde araştırmacıların nitel çalışmalarından elde ettikleri verileri nicelleştirme eğiliminde oldukları görülmektedir. Araştırmacıların bu nedenle de anket ve ölçek kullanmayı tercih ettikleri düşünülmektedir.

Yayımlanan makalelerin yıllara göre dağılımı, incelenen dergilerin toplamda çevre eğitimi makalelerine ne kadar sıklıkla yer verdiğini göstermektedir. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi'nin 18 yayın ile çevre eğitimi alanında en fazla makale yayımlayan dergi olduğu görülmektedir. Arkasından 12 makale ile Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 makale ile Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi ve Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi gelmektedir. Dergilerin indekslenme değerlerinin bu durumun nedeni olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın elektronik ortamdaki sınırlılıkları dâhilinde ulaşılan makalelerin ulusal ve uluslararası yayımlanma oranları oldukça yakındır. Yayın dilinin %87,4 oranında Türkçe

olması birbiri ile çelişkili gözükmetedir. Ancak yayın dili Türkçe olan bazı dergilerin uluslararası indeksli olması bu sonucu açıklamaktadır. İncelenen 157 makalenin yaklaşık %98'i Türk yazarlar tarafından hazırlanmıştır. Bu da bize yazarların yayın dili olarak anadillerini tercih ettiklerini göstermektedir. Aynı zamanda Türkçe indeksli dergilerde yayınlanan makalelerden bir tanesinde yabancı yazara rastlanmıştır. Karma çalışmalar ise oldukça azdır.

Erdoğan, Marcinkowski ve Ok (2009) yaptıkları araştırmada, 1997-2007 yılları arasında Türkiye'de çevre eğitime yönelik yayımlanan 53 çalışmayı incelemiş ve yaklaşık yarısının nicel araştırma türünde olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmacıların nicel araştırmayı tercih etmelerinin nedeni olarak, örneklemelerin geniş tutulabilmesi ve sonuçların genelleştirici yorumlarla sunabilmesi olduğu düşünülmektedir (Göktaş ve ark., 2012). Altuntaş ve Turan (2016) da yaptıkları çalışmada, %55 oranında nicel çalışmalar yapıldığı sonucunu çıkarmışlardır. Araştırmacıların çevre eğitimi alanında, halen daha çok nicel araştırma türlerini tercih ettikleri, fakat nitel ve karma araştırmalara da yöneldikleri ifade edilebilir.

Öneriler

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda çevre eğitimi alanında çalışma yapacak veya yapmakta olan araştırmacılar için özetle şu önerilerde bulunulabilir:

Araştırma sonuçları çevre eğitimi, çalışmalarının çevre bilinci ve çevreye karşı tutum alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir. Ancak çevre eğitimi alanında çok fazla araştırma konusu olduğu görülmektedir. Öte yandan disiplinlerarası yöntem ile çevre eğitimi, davranış değişikliği ve sosyo kültürel alanlardaki çalışmaların oldukça az olduğu ve araştırmacıların, boşluk olan bu konulara yönelmelerinin faydalı olabileceği bu araştırmada ortaya çıkan bir sonuçtur. İncelenen yayınlarda kullanılan veri toplama aracı olarak, anket ve ölçek tercih edilirken, araştırma konusu olarak ölçek geliştirme çalışmalarının azlığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle özgün ölçek geliştirme konusunda bir boşluk olduğu ve araştırmacıların bu alana yönelmeleri literatüre katkı sağlayabilir. Ayrıca araştırmacıların, müfredat ve kitap çalışmalarını içeren, dokümantasyon çalışmalarına yer vererek, eğitim programlarına daha fazla katkıda bulunmaları da faydalı olabilir. Mevcut eğitim programlarında bulunan çevre eğitiminin, uzun vadede öğrencilerdeki etkilerini içeren takipli ve daha kapsamlı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

Altuntaş, Ç.E. & Turan, S. L. (2016). Çevre eğitiminde 2010-2015 yılları arasında yapılan araştırmalar ve eğilimler. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 1-14.

Artun, H. & Bakırcı, H. (2012). Ülkelerin çevre eğitimine etki eden faktörlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 365-384

Budak, B. (2008). *İlköğretim kurumlarında çevre eğitiminin yeri ve uygulama çalışmaları*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Erdoğan, M., Marcinkowski, T. & Ok, A. (2009). Content analysis of selected features of K-8 environmental education research studies in Turkey, 1997–2007. *Environmental Education Research*, 15(5), 525-548.

Erdoğan, M., Uşak, M. & Bahar, M. (2013). A review of research on environmental education in non-traditional settings in Turkey, 2000 and 2011. *International Journal of Environmental & Science Education*, 8(1), 37-57.

Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G. & Reisoğlu, İ. (2012). Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 177-199.

Güven, E., Hamalosmanoğlu, M, Kaplan, Z. & Varinlioğlu, S. (2014). Çevre eğitimi araştırmalarında kullanılan anahtar kelimelerin analizi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(3), 73-82.

Güven, E., Kaplan, Z., Varinlioğlu, S., Sungur Gül, K., Hamalosmanoğlu, M. & Bozkurt, O. (2014). Çevre eğitimi alanındaki çalışmaların incelenmesi: Türkiye’de mevcut durum. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 8(2), 1-18.

Kahyaoğlu, M. & Kaya, M. F. (2012). Çevre eğitimi alanında yapılan çalışmaların içerik analizi, 21. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 12-14 Eylül 2012, İstanbul.

Kanlı, U., Gülçiçek, Ç., Göksu, V., Önder, N., Oktay, Ö., Eraslan, F., Eryılmaz, A. & Güneş, B. (2014). Ulusal fen bilimleri ve matematik eğitimi kongrelerindeki fizik eğitimi çalışmalarının içerik analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 127-153.

Sözbilir, M. & Gül, Ş. (2014). Türkiye’de biyoloji eğitimi alanında yapılan araştırmalara yönelik bir içerik analizi çalışması. 11. *Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 12-14 Eylül 2014, Adana.

Sözbilir, M., Kutu, H., Yasar, M. D. & Arpacık, Ö. (2010a). Dünyada ve Türkiye’de kimya eğitimi araştırmalarında genel eğilimler. 9. *Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 23-25 Eylül 2010, İzmir.

Sözbilir, M., Kutu, H., Yasar, M. D. & Arpacık, Ö. (2010b). Türk fen eğitimi araştırmalarında genel eğilimler: Bir içerik analizi çalışması. 9. *Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 23-25 Eylül 2010, İzmir.

Topsakal, U. U., Calik, M. & Cavus, R. (2012). What trends do Turkish biology education studies indicate? *International Journal of Environmental and Science Education*, 7(4), 639-649.

Ulutaş, F. & Ubuz, B. (2008). Matematik eğitiminde araştırmalar ve eğilimler: 2000 ile 2006 yılları arası. *İlköğretim Online*, 7(3), 614-626.

Ünal, S. & Dımişki, E. (1998). UNESCO uluslararası çevre eğitim programına (IEEP) göre ortaöğretim çevre eğitimi için öğretmenlerin yetiştirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 298-308.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, N. (2015). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri, 2. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Yılmaz, Ş. (2012). *1992-2011 yılları arasında çevre eğitimi ile ilgili yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezlerindeki genel yönelimlerin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Yılmaz, Ş., Aydın, F. & Bahar, M. (2015). 1992-2011 yılları arasında çevre eğitimi ile ilgili yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezlerindeki genel yönelimlerin belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 383-413.

Ek 1. Araştırmada kapsamında veri tabanlarında taranan Eğitim Dergileri ve incelenen yayın yılları

Dergi adı	Yayın Yılı	İncelenen Yıllar
Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2000	2000-2016
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	1968	1996-2016
Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi	2003	2003-2016
Çağdaş Eğitim Dergisi	1976	2008-2016
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2000	2012-2016
Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	1991	2005-2016
Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi	1994	2005-2013
Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2001	2001-2016
Eğitim ve Bilim Dergisi	1976	1997-2016
Eğitimde Kuram ve Uygulama	2005	2005-2016
Eurasia Journal of Educational Research	2000	2000-2016
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2005	2005-2016
Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2001	2001-2016
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1986	1996-2016
İlköğretim Online Dergisi	2002	2002-2016
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2007	2007-2016
Kastamonu Eğitim Dergisi	1999	2002-2016
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri	2001	2002-2016
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi	1989	1995-2016
Mehmet Akif Ersoy Eğitim Dergisi	2006	2007-2016
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2006	2006-2016
Milli Eğitim Dergisi	1999	2000-2016
Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi	2007	2007-2016
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1996	1996-2014
Türk Fen Eğitimi Dergisi	2004	2004-2016
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1987	2001-2016
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2004	2004-2016